

прогнозування дуже високі. Це з усією певністю дозволяє зробити висновок, що по цих товарах можна успішно планувати зовнішньоторговельні операції з урахуванням коливань кон'юнктури світового ринку. Навпаки, по ринках цинку, заготовлі отримані прогнози середньо кварталних світових цін є істотно менш надійними, і учасникам ринку слід в процесі розробки якнайкращої тактики виступу на ринку використовувати прогнозну інформацію з великою обережністю, особливо на період більше 2-3 кроків [кварталів].

Таблиця 1. Коефіцієнти ефективності короткострокового прогнозування світових цін за 2001-2004 роки (в %)

Товарний ринок	квартали				Загальна кількість зроблених прогнозів m
	1	2	3	4	
Сталь сортова	88	80	75	61	5
Лист холоднокатаний	90	83	78	66	5
Цинк	82	73	67	58	4
Сляб	75	60	58	42	3
Заготівля	62	55	50	39	2
Оцинкований прокат	77	62	59	38	3

Складено за розрахунками автора

Висновки

Наукова новизна. Довгострокові прогнози цін на ту або іншу продукцію на світовому ринку в зіставленні з оцінками найвірогіднішої собівартості її виробництва на вітчизняних підприємствах дозволяють оцінити валютну ефективність майбутнього експорту цього товару і виявити найвірогідніші інвестиційні об'єкти з цієї точки зору в майбутній перспективі.

Теоретичне значення дослідження. Саме прогнози, показують за яких обставин і з якою вірогідністю можуть виникати ті або інші ринкові тенденції, можливі переломи в їх розвитку, описують найвірогідніші варіанти подій, які можна чекати в осяжній перспективі. Вони не тільки відповідають на питання, що власне може відбуватися на ринку, але дають реальну можливість наперед розробити для подальшої реалізації ті або інші організаційні заходи, які буде необхідно проводити учаснику зовнішньоторговельної діяльності для досягнення ним максимального комерційного успіху.

Практичне значення. Для продавця, наприклад, наявність короткострокових прогнозів світових цін означатиме можливість апріорної розробки оптимальної тактики виступу на ринку, тобто цілеспрямованого розподілу своїх розпродажів протягом року із забезпеченням максимально можливої експортної виручки в періоди найсприятливішої кон'юнктури світового ринку. Навпаки, для покупця це дасть можливість протягом того ж річного періоду мінімізувати свої сумарні витрати на закупівлю товару при забезпеченні наперед планованого фізичного обсягу імпорту. Як свідчить досвід, практична реалізація цієї ідеї можлива в досить рідкісному числі випадків перш за все тоді, коли вдається достовірно встановити на строго кількісній основі вплив закупівель або розпродажів, здійснюваних певним учасником ринку на динаміку відповідних світових цін. Це можливо, зокрема, за допомогою економіко-математичних моделей, при тій обов'язковій умові, що ці закупівлі або запродажі входять в модель як одного із значущих показників-аргументів.

Джерела та література

1. Столяров Г.С., Смішанов Д.Г., Ковтун Н.В. АРМ СТАТИСТИКА: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 1999.
2. Дихтиль Е., Хершген Х. Практический маркетинг: Учебн. Пособие / Пер. с нем.; Под ред. И.С. Минко. – М.: Высшая школа, ИНФРА. – М., 1995.
3. Факторный, дискриминантный и кластерный анализ / Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1998.
4. Федосеев В.В. Экономико-математические методы и модели в маркетинге. – М.: Финстатинформ, 1996.
5. Мозковий О.М. Товарна політика і планування товару в міжнародному маркетингу. – К.: КДЕУ, 1995.
6. Шим Дж., Сигел Дж. Методы управления стоимостью и анализ затрат / Пер. с англ. – М.: Информационно-издат. Дои. «Филинь», 1996.

Наливайченко Е. В.

СТРАТЕГИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ СТРАН СНГ

Введение. Достоинство любого международного сообщества оценивается в первую очередь уровнем эффективности экономического сотрудничества входящих в него государств. Применительно к СНГ правомерным будет сказать, что именно на фундаменте делового взаимодействия видится реальная возможность строительства полнокровного интеграционного объединения, в котором сближение его участников диктовалось бы не сиюминутной выгодой, а долгосрочными, стратегическими целями и программами [1].

Таким образом, необходимо последовательно формировать Единое экономическое пространство, поскольку эта новая интеграционная модель может повысить эффективность экономик стран-участниц. При этом одновременно необходимо и формирование зоны свободной торговли [2].

Постановка задачи. Формирование зоны свободной торговли на территории Содружества позволит в перспективе обеспечить взаимный недискриминационный доступ на национальные рынки, стимулировать переориентацию внешнеэкономического сотрудничества в пользу внутренних торговых, производственных и кооперационных связей, упростит и унифицировать таможенные процедуры, организовать эффективную информационную поддержку торгового обмена в рамках СНГ.

Результаты. Распространение режима свободной торговли на все без исключения государства СНГ означало бы крупный сдвиг в реализации курса на экономическую интеграцию в рамках Содружества. Неоднократно провозглашавшийся принцип приоритетности взаимного сотрудничества в таком случае приобретает реальный международно признанный механизм торгово-экономического взаимодействия, рождает дополнительные экономические стимулы для активизации деловых связей на пространстве СНГ.

Однако в современных условиях становление этого процесса сталкивается со многими проблемами. Государства в одностороннем порядке вводят изъятия из режима, сооружают административные и фискальные препятствия, имеющие местный или региональный характер. До сих пор отсутствует действенная платежно-расчетная система. Существующие негативные процессы в реальном секторе экономик государств СНГ, неблагоприятные прогнозы их социально-экономического развития, сложная ситуация в валютно-финансовой и платежно-расчетной сферах, нестабильная конъюнктура на мировых рынках сырьевых ресурсов не дают оснований рассчитывать в краткосрочной перспективе на положительные сдвиги в динамике и структуре как взаимной торговли, так и товарообмена СНГ с дальним зарубежьем [3].

Очевидно, что введение полномасштабной зоны свободной торговли потребует существенного обновления нормативно-правовой базы и развития организационно-институциональных форм торгово-экономического сотрудничества, образования финансово-промышленных групп, координации торговой политики в отношении третьих стран.

Следует отметить, что в торгово-экономических отношениях государств СНГ в последнее время происходит ряд существенных изменений, которые в целом приближают их к действующим нормам и правилам международной практики.

Во-первых, заметно свернута система межгосударственных взаимосвязанных поставок продукции на эквивалентной основе, резко сократились масштабы государственных внешнеторговых операций.

Во-вторых, возросла роль косвенного государственного регулирования внешнеторговой деятельности через механизмы налогового, таможенного и валютного контроля.

В-третьих, в основном завершено формирование внешнеторгового механизма, основанного на ограниченном использовании нетарифных методов регулирования экспорта сырьевых товаров, применения протекционистского таможенного тарифа для защиты внутреннего рынка.

В-четвертых, в результате последовательной либерализации внешнеэкономической деятельности торговые отношения более устойчиво развиваются на рыночных принципах, осуществляются непосредственно хозяйствующими субъектами, которые сами несут ответственность за выполнение заключенных контрактов.

Таким образом, по нашему мнению, к настоящему времени в государствах СНГ созрели необходимые экономические предпосылки для перехода к режиму свободной торговли. Состояние торгово-экономических отношений между странами Содружества, особенно с учетом последствий разразившегося во многих государствах финансового кризиса, диктует необходимость расширения внутреннего рынка СНГ, что может быть достигнуто только на основе полномасштабного многостороннего соглашения. Переход от двустороннего торгового сотрудничества к многостороннему позволит структурировать общее экономическое пространство и повлиять на углубление интеграционных процессов.

В то же время зона свободной торговли для эффективного своего существования и дальнейшего развития предполагает унификацию системы взимания косвенных налогов при экспорте и импорте товаров и услуг, требует внедрения согласованной методологии и общего подхода к валютному регулированию, в частности, определения курсов национальных валют друг к другу и к свободно конвертируемым валютам третьих стран на единой рыночной основе. И, наконец, она должна опираться на усовершенствованную договорно-правовую базу.

Наиболее важным и актуальным в этой связи является вступление в силу Протокола о внесении изменений и дополнений в Соглашение о создании зоны свободной торговли. В соответствии с Протоколом полная отмена таможенных пошлин и количественных ограничений (после прекращения действия согласованных на двусторонней основе изъятий из режима свободной торговли), национальный режим для импортируемых товаров, свобода транзита, добросовестная конкуренция, транспарентное применение защитных мер, согласованные процедуры решения торговых споров, взаимные консультации призваны обеспечить свободный доступ на национальные рынки и таким образом стимулировать переориентацию торговых, производственных, кооперационных связей в пользу стран СНГ [4, 5].

На сегодняшний момент в целях развития положений Соглашения и Протокола к нему, ускорения процессов формирования зоны свободной торговли главами правительств приняты: Соглашение о порядке транзита через территории государств-участников Содружества, Изменения в единую Товарную номенклатуру внешнеэкономической деятельности, Соглашение о порядке таможенного контроля и таможенного оформления товаров, перемещаемых между государствами-участниками Соглашения, Протокол о порядке взаимодействия таможенных служб при перевозках специальных грузов и продукции военного назначения [3].

По линии координации торговой политики в отношении третьих стран государства СНГ могли бы проводить постоянные многосторонние консультации об условиях своего вступления в ВТО и их соответствия обязательствам, вытекающим из участия в региональных объединениях в рамках Экономического союза, а также об установлении преференциальных торговых режимов в отношении третьих стран.

Выводы. По нашему мнению, дальнейшая стратегия экономической интеграции стран СНГ должна включать осуществление следующих основных этапов.

Прежде всего, это разработка предложений по механизмам погашения долгов между государствами СНГ в товарной форме или их собственностью, акциями и другими ценными бумагами, обязательствами перед третьими странами и т.п. С участием заинтересованных государств СНГ и Межгосударственного банка необходимо организовать двустороннюю систему расчетов на основе валютного клиринга. Легализовать приграничную торговлю, с устранением искусственных барьеров в этой области, что могло бы значительно повысить взаимовыгодность торгово-экономических отношений за счет снижения розничных цен, введения льготного налогообложения, приемлемых транспортных тарифов. Это способствовало бы пополнению национальных бюджетов, увеличению торговой прибыли и использованию ее для активизации взаимной инвестиционной деятельности, совместного финансирования крупных инвестиционных проектов.

Большое влияние на развитие взаимной торговли могут оказать совместные программы по созданию и производству технологий, оборудования для стратегических отраслей, реализации совместных инвестиционных проектов. Для этого необходимо сосредоточить усилия стран СНГ на формировании совместных межгосударственных программ сотрудничества в конкретных сферах экономики, в которых наиболее ярко выражаются взаимные интересы государств, – топливно-энергетическом и агропромышленном комплексах, авиастроении, легкой промышленности и других отраслях промышленности, а также программ общеэкономического характера на длительную перспективу.

Их разработка и реализация способствовала бы преодолению тенденций сырьевой направленности экспорта в третьи страны. С учетом ранее сложившегося разделения труда, специализации производства, наличия квалифицированной рабо-

чей силы можно было бы расширить масштабы переработки собственного сырья, изготовления из него продукции как для внутренних потребностей, так и для поставок на мировой рынок.

Повышение уровня экономического сотрудничества между странами СНГ, в частности решение проблем, связанных с регулированием финансовых и платежно-расчетных отношений, проведением согласованной промышленной политики, формированием зоны свободной торговли, созданием общего аграрного рынка и общего транспортного пространства, при соблюдении взаимных интересов и более полном использовании рыночных стимулов могло бы снять многие преграды на пути построения гармонически совершенного, социально и экономически сбалансированного общехозяйственного пространства.

Источники и литература

1. Экономика России: XXI век. – № 12.
2. Хорошковский В. Механизм введения и оптимального функционирования зоны свободной торговли между странами-участницами СНГ // Материалы Международного научного симпозиума «Механизм введения и оптимального функционирования зоны свободной торговли между странами-участницами СНГ» (15–18 августа 2003, г. Ялта).
3. Аналитика Исполнительного комитета СНГ // www.cis.solo.by/analit/doclad/ana_doclad_001.shtml.
4. Соглашение о создании Зоны свободной торговли от 15 апреля 1994 г.
5. Протокол о внесении изменений и дополнений к Соглашению о создании зоны свободной торговли от 2 апреля 1999 г.

Наливайченко С.П.

СУЧАСНІ ОБ'ЄКТИВНІ ОСНОВИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ

Вступ.

Дипломатичне визнання молоді України більшістю країн світу прискорює й урізноманітнює розвиток її зовнішньоекономічних відносин. Однаковою мірою це стосується як молодих незалежних країн, що утворилися на основі колишнього СРСР і переходять до ринкового типу відносин, так і держав розвинутої ринкової економіки та країн, що розвиваються.

Об'єктивна необхідність інтеграції України у світове господарство і розвитку її міжнародних відносин безпосередньо впливає передусім з потреб використання у національній системі відтворення міжнародного поділу праці для прискорення переходу до ринкової економіки країни з метою її розвитку і зростання багатства суспільства. Така необхідність сприяє формуванню ефективної структури економіки країни [1, 2, 3].

Зовнішньоекономічні зв'язки в процесі інтеграції України у світове господарство охоплюють також комплекс екологічних проблем, що розв'язуються спільними зусиллями. Нарешті, розвиток зовнішньоекономічних відносин відкриває додаткові можливості у створенні належних умов для задоволення життєвих потреб народу України.

Постановка задачі.

Поряд з об'єктивною необхідністю інтеграції України у світове господарство та розвитку її зовнішньоекономічних відносин існують і об'єктивні можливості для таких процесів. До них насамперед належить економічний потенціал нашої країни, що дає підставу для належної участі у міжнародному поділі праці. Поеднання об'єктивної необхідності та об'єктивних можливостей входження України у світове господарство робить цей процес закономірним.

Об'єктивною можливістю для інтеграції у світове господарство є вироблення механізму зовнішньоекономічних зв'язків, по-перше, на макrorівні – загальнодержавному; по-друге, на мікрорівні підприємств; по-третє, на глобальному та регіональному макrorівнях через участь у спеціалізованих і багатопільових економічних міжнародних організаціях ООН і регіональних економічних об'єднаннях типу Чорноморської зони співробітництва.

Нерозвинутість ринкових відносин і форм господарювання в Україні посилює необхідність значного підвищення економічної культури населення та ділової етики підприємців, оволодіння принципово новою культурою ринку, високим професіоналізмом поряд з такими поняттями, як честь, достоїнність порядності, які знадобляться Україні для визнання її розвинутими країнами як рівноправного партнера.

Особливості об'єктивних основ зовнішньоекономічних зв'язків України пояснюються насамперед тривалою відсутністю національної державності та можливості провадити незалежну економічну політику.

Результати.

Відомо, що енергетичне самозабезпечення є однією з головних умов незалежності. Досягти його Україна може, якщо візьме курс на модернізацію наявних і спорудження нових сучасних екологічно чистих вугільних та газотурбінних електростанцій, на розвиток власного енергетичного машино – та котлобудування, скориставшись вітчизняними науковими здобутками й досягненнями високорозвинутих країн. Без розвитку відповідних форм зовнішньоекономічних відносин зробити це практично неможливо.

В умовах формування сучасної моделі міжнародного поділу праці (МПП), основу якої має становити якісно оновлена технологічна база виробництва, Україна повинна поступово, цілеспрямовано розв'язувати проблеми ефективної участі у МПП, використовуючи зовнішньоекономічні зв'язки для реалізації національних економічних інтересів. Україна має як природні, історичні, так і техніко-економічні, соціально-економічні, організаційно-економічні основи для участі в МПП. Слід зауважити, що в геологічному і гідрогеологічному аспектах теорія України слабо вивчена, зокрема її глибинну будову досліджено приблизно лише на 10 відсотках території.

З історичних джерел відомо, що організовані суспільства, які існували на нинішній території України, завжди підтримували економічні зв'язки із зовнішнім світом. Тож з огляду на власні культурні та історичні традиції Україна має всі можливості для того, щоб стати рівноправним членом європейської спільноти. Рівень розвитку продуктивних сил є одним з тих техніко-економічних чинників, які найбільше сприяють активній участі України у сучасному МПП. Видобуток залізної руди, вугілля, виробництво сталі, чавуну, мінеральних добрив, цементу, електроенергії, цукру, тракторів і металоріжучих верстатів становлять значний економічний потенціал нашої країни. За кількісними характеристиками і потужностями продуктивних сил Україна може бути гідним партнером у світових економічних зв'язках. Наявний науково-технічний потенціал дасть змогу Україні за сприятливих умов втримати передові позиції у світовій науці з цілого ряду науково-технічних напрямів і, найголовніше, провадити незалежну економічну політику на включення в систему світових господарських зв'язків.